

І. А. Демків, Л. Г. Терновська, Л. М. Ткаченко, сумські вчителі математики Т. І. Панченко (Олександрівська гімназія), А. І. Азаренкова (ССШ №10 імені Героя Радянського Союзу О. Бутка), О. Г. Бардакова (Сумська гімназія № 1) висвітлили питання про організацію позакласної роботи з математики в Сумській області, розповіли про систему роботи з обдарованими учнями, поділилися досвідом щодо підготовки обдарованих учнів до участі в інтелектуальних змаганнях із математики, у МАН, у Міжнародному математичному конкурсі «Кенгуру».

Питання організації міжшкільного факультативу з математики розглянула вчитель Лебединської загальноосвітньої школи № 6 А. Б. Кудлай. Про специфіку позакласної роботи з математики в умовах сільської школи розповіла Л. Ю. Глазько (Рогинська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів Роменської районної ради).

У роботі вебінару взяли участь студенти-п'ятикурсники та магістранти фізико-математичного факультету СумДПУ імені А. С. Макаренка.

Після проведення вебінару Лабораторія змісту та методів навчання математики, фізики, інформатики (СумДПУ імені А. С. Макаренка) та викладачі Департаменту математики та статистики Державного університету Кенесоу (США) продовжили спільну роботу по порівняльному аналізу специфіки організації позакласної роботи з математики в США та в Україні (проведено анкетування вчителів математики, учнів і їх батьків у американських та українських школах).

Н. В. Шварп, Н. В. Альохіна, І. С. Сабатовська
Національний фармацевтичний університет

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА

Стратегічним напрямом оновлення сучасної освіти є створення умов для формування творчої особистості майбутнього викладача, реалізації її здібностей і можливостей в освітньому процесі. Зростання вимог до підготовки конкурентоспроможного, компетентного викладача вищої школи зумовлює необхідність розвитку його творчої сфери, одним із вагомих чинників якої є цілеспрямоване формування творчих здібностей.

Отже, для підготовки нової генерації викладачів нагальною потребою є необхідність розробки комплексу теоретичних і методичних умов забезпечення цього процесу.

Підготовка майбутнього викладача до педагогічної творчості – це проблема, вирішення якої на сьогоднішній день не припиняється. Теоретичні основи проблеми формування творчих здібностей і творчого потенціалу педагогів у процесі їх фахової підготовки вивчали Г. Балл, О. Дунаєва, І. Зязун, В. Ковальов, З. Левчук, Н. Ничкало, Н. Кузьміна, В. Сластьонін, Б. Федоришин та ін. Аналіз стану фахової підготовки майбутніх викладачів вищих навчальних закладів дозволив виявити низку суперечностей, які мають місце у процесі формування творчих здібностей майбутніх фахівців, а

саме: між потребою впровадження гуманістичних засад у практику навчання студентів і недостатнім їх використанням у педагогічному процесі; між необхідністю розвитку творчих можливостей особистості студента та недостатнім рівнем підготовки до такої діяльності викладача; між потребами суспільства в розвитку творчої особистості викладачів ВНЗ та недостатньою розробленістю процесу формування в них відповідних творчих здібностей.

Поняття «творчий потенціал» є складним і багатоаспектним. Найчастіше його визначають як інтегруючу якість особистості, що характеризує міру її можливостей ставити й вирішувати нові завдання у сфері її діяльності, яка має суспільне значення [3]. Під терміном «творчий потенціал педагога» розуміють інтелектуальну структуру, яка складається із сукупності психічних процесів, якостей і здібностей особистості, що реалізуються у процесі педагогічної творчості [5]. Основи творчого потенціалу педагога формуються, закладаються у процесі професійної підготовки та розвиваються в його професійній діяльності.

Також важаємо за необхідне уточнити зміст поняття «педагогічні умови». Термін «педагогічні» вказує на те, що означені обставини пов'язані з організацією навчально-виховного процесу, із зовнішнім середовищем, де відбувається пізнавальна й навчальна діяльність студентів, спрямована на формування в них певних знань, умінь, навичок. Під педагогічними умовами, на наш погляд, розуміється взаємопов'язана сукупність обставин, засобів і заходів у педагогічному процесі, яка сприяє ефективній професійній підготовці майбутніх фахівців.

Розвиток творчості майбутнього викладача розглядається як процес створення в навчально-виховному процесі ВНЗ таких педагогічних умов, які сприяють активному засвоєнню теоретичних знань і практичних умінь з основ педагогічної творчості у процесі особистісно орієнтованої розвивальної взаємодії в системі «викладач-студент» та розвитку творчих здібностей і особистісних якостей магістрантів. Ефективне формування готовності магістрантів до педагогічної діяльності можливе за таких педагогічних умов: підвищення мотивації до професійної діяльності й формування професійних ціннісних орієнтацій; розвиток творчого потенціалу, педагогічного спрямування; підвищення педагогічної компетентності викладачів спеціальних дисциплін [2, с. 3].

Окреслені проблеми розвитку педагогічної творчості дозволили нам створити та впровадити в навчально-виховний процес методiku практичного розв'язання творчих проблем і завдань для магістрантів спеціальності «Педагогіка вищої школи». Під час проведення занять майбутні викладачі виконували творчі завдання та брали участь у заходах, які, на нашу думку, формують творчий підхід до здійснення викладацької діяльності, а саме: пошук у фахових виданнях педагогічних проблем і пропозиції їх творчого розв'язання; пошук у інформаційних джерелах прикладів творчої діяльності видатних педагогів, з узагальненням і виділенням головних творчих задумів та ідей; розробка фрагменту заняття з опорою на пам'ятку-питальник; участь

у тренінгу розвитку творчого потенціалу викладача; складання плану творчого саморозвитку; виконання вправ, які сприяють формуванню та розвитку творчої особистості майбутнього викладача.

Нові підходи до конструювання методики проведення занять сприяли розвитку здібностей імпровізації, плануванню творчої педагогічної діяльності, складанню схем педагогічних дій і моделей їх втілення, проектуванню плану траєкторії творчого саморозвитку, реалізації себе в процесі навчання. Зазначимо, що використання творчих завдань зумовило інтенсифікацію процесів засвоєння навичок творчого підходу до конструювання змісту навчального заняття й саморозвитку майбутніх педагогів у різних видах творчої діяльності.

Щоб сформувати педагогічну творчість майбутнього викладача, розвинути справжню творчу особистість, потенційні творчі можливості, магістрантові необхідно оволодіти методами й засобами, які розвивають творчі риси особистості. Заняття з упровадженням методики формування вмінь практичного розв'язання творчих проблем і завдань магістрантів (зі спеціальності «Педагогіка вищої школи»), за умови доцільної їх організації, сприяють активному розвитку творчого потенціалу майбутніх викладачів та є необхідними у формуванні творчої особистості.

Отже, для формування педагогічної творчості необхідні: цілеспрямоване вивчення особистості та виявлення її потенційних можливостей, здібностей, необхідних для творчої діяльності; вивчення особливостей впливу організованого навчання на розвиток творчих якостей; вивчення динаміки розвитку творчого мислення як основної психологічної ланки творчої діяльності. Узагальнений досвід, спостереження й експериментальні дані свідчать, що процес формування педагогічної творчості у майбутніх викладачів вищої школи не призведе до ефективних наслідків, якщо не буде передбачена його органічна єдність із розвитком становлення їх творчої особистості, формуванням уміння сприймати педагогічну діяльність як творчий процес.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузьмина Н. В. Способности, одаренность, талант учителя / Н. В. Кузьмина. – Л. : Ленинград. отд-ние об-ва «Знание», 1985. – 193 с.
2. Левчук З. С. Формирование готовности к профессиональному творчеству у студентов педвуза : автореф. дис. ... канд. пед. наук / З. С. Левчук. – Минск, 1992. – 19 с.
3. Михайлюк І. Р. Формування готовності до педагогічної діяльності майбутніх магістрів у вищих технічних навчальних закладах : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / І. Р. Михайлюк. – Хмельницький, 2011. – 20 с.
4. Мороз Л. Основы профессионально-психологического тренинга (в вопросах и ответах) : учеб. пособ. / Л. Мороз. – М. : Изд. Сорванец А.В., 2004. – 130 с.
5. Дунаева О. М. Актуальні проблеми формування педагогічної креативності майбутніх учителів / О. М. Дунаева // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. – Серія 16. Творча особистість учителя : проблеми теорії і практики : зб. наук. пр. – К. : НПУ, 2005. – Вип. 3 (13). – С. 23–275.

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Сумська обласна державна адміністрація
Інститут педагогіки НАПН України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ: ГЛОБАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ ЗМІН

Матеріали II Міжнародної
науково-практичної конференції

26–27 березня 2015 року

Том 1

Суми
Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка
2015